

TÜRKİYE SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

2021

Bildiri
Özetleri
Kitabı

Editör
Abdullah DEMİR

Kıtap Adı | Book Title: *Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu - 2021: Bildiri Özetleri Kıtabı*
Çeviri Adı | Translated Title: *Turkish Symposium of Social Sciences - 2021: The Book of Abstracts*

Yayınevi | Publisher: Oku Okut Yayınları | Oku Okut Publishing
Sertifika No | Certificate Number: 49846
Yayın No | Publication Number: 5
Sempozyum Dizisi | The Series of Symposium: 1

Editör | Editor: Abdullah Demir
ORCID: 0000-0001-7825-6573

ISBN: 978-605-74416-4-5

Yayın Tarihi | Year of Publication: 28 Ağustos | August 2021

Yayın Türü | Publication Type: E-Kıtap | eBook

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Yayımlandığı Ortam | Publishing Format: PDF

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Sayfa Sayısı | Pages: 192

Erişim Hakkı | Access Right: Açık Erişim | Open Access

Lisans Türü | License: CC-BY-NC

Telif Hakkı | Copyright: Abdullah Demir

Erişim | Access: <https://yayin.okuokut.org>

DOI: <https://doi.org/10.55709/okuokutyayinlari.8>

Etik Beyan | Statement of Publication Ethics: Bu kıtap, 28 Ağustos 2021 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiri özetleri içermektedir | *This book contains the abstracts presented at the Turkish Symposium of Social Sciences -2021 held on August 28, 2021.*

Atıf Bilgisi | Cite as: Demir, Abdullah (ed.). *Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu - 2021: Bildiri Özetleri Kıtabı*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021.

Havf ve Recâ Kavramlarının İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn Eseri Özelinde Analizi

Sema Bayar

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslami Bilimler Anabilim Dalı, Tasavvuf Bilim Dalı

Ankara, Türkiye

sema.byrr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3348-1694

Özet

Yaşam süresince bireyler birçok eylem gerçekleştirirler. Bu eylemlerin bir kısmında korku bir kısmında da ümit duygusu etkili olabilmektedir. Bireyler, bu iki duygu arasında dengeli bir yaşam sürmeyi hedeflerler. Duyguların yönetilmesinde dinin ve özellikle tasavvuf anlayışlarının katkısı bulunmaktadır. İslam kültüründe tasavvuf, duygularını doğru yönetebilen nitelikli bireylerin yetişmesini ve bu sayede Allah'ın rızasına ulaşılmasını önceleyen bir yaşam tarzı ve ilmi disiplindir. Tasavvuf eserlerinde bu kapsamda konu edinilen temel iki kavram vardır: Havf (korku) ve recâ (ümit). Allah'a layıkıyla kul olamama duygusu havfa (korkuya) neden olurken Allah'ın kullarının günah ve kusurlarını affedeceği düşüncesi de recâyâ (ümite) kapılmaya yol açar. Bu iki kavram tasavvuftaki hâl ve makam çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu kavramlara verdikleri önem nedeniyle çeşitli tasavvuf ekolleri ortaya çıkmıştır. Gazzâlî (öl. 505/1111) İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn adlı eserinde havf ve recâ kavramlarını ayrı bir başlık altında incelemiştir. Bu çalışmada Gazzâlî'nin havf ve recâ anlayışı, İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn eseri özelinde analiz edilmiştir. O, havf ve recâyı kulun kalbi hâllerine göre değerlendirerek bu duyguların bireyde dengeli bir şekilde bulunması gerektiğini

belirtmiştir. Bu açıdan havf ve recâyı bir kuşun iki kanadına benzetmiştir. Nasıl ki bir kuş diğer kanadı olmadan uçamazsa insan da daima bu iki hâl üzere bulunmalıdır. Ona göre bu duygulardan birinin ağır basması kulun dengesini bozacak ve kulluk yaşantısına zarar verecektir. Kimde korku hâkim olur ve hayatına zarar verecek şekilde ibadete yönelirse ifrata, aşırılığa yönelmiş olur. Kimde ümitsizlik hâkim olur ve ibadeti hepten terk ederse o da tefrite düşer, dinden uzaklaşmaya başlar. Havf duygusu dengede olduğunda ise bireyin Allah'ın rızasına uygun yaşama çabasına destek olur. Kul recâ duygusu ile de Allah'a ve onu razı edecek ibadetlere yönelir. Kul bu duygu ile Allah'a tevbe eder ve tevbesinin kabul olmasını recâ (umut) eder. Gazzâlî bu iki kavramın hangisinin daha üstün olduğunu söylemez, üstünlüğün kişinin bulunduğu kalbî hâle göre değişeceğinden bahseder. Bir kişinin kalbinde Allah'ın merhametinden ümit kesme ve karamsarlık ağır basarsa onun için recâ, Allah'tan bağışlanma ummak üstündür. Allah'ın kendisine hiçbir şekilde ceza vermeyeceğini zanneden kişi için de havf (Allah'ın hesap soracağından korkma) duygusu daha üstündür. Gazzâlî'nin havf ve recâ görüşlerinin ele alındığı bu çalışmada, özetle onun tespitlerinin tasavvufî açıdan değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, Havf, Recâ, Tevbe, Gazzâlî, Denge

An Analysis of the Concepts of *Khawf* and *Raja'* with Respect to *Ihyā' 'ulūm al-dīn*

Sema Bayar

Graduate Student, Ankara Yıldırım Beyazıt University

Graduate School of Social Sciences

Department of Basic Islamic Sciences, Department of Sufism, Ankara Turkey

sema.byrr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3348-1694

Abstract

Throughout their lives, individuals perform many actions. Fear can be influential in some of these actions, while a sense of hope permeates others. Individuals aim to lead a balanced life between these two emotional states. In the management of emotions, religion and Sufism assume a key role. In Islamic culture, Sufism is both a lifestyle and scientific discipline that prioritizes raising qualified individuals who can manage their emotions accurately and thus earn the consent of Allah. There are two basic concepts discussed in Sufi works: *khawf* (fear) and *raja'* (hope). While the feeling of not being a proper servant of Allah causes fear, the thought that Allah will forgive the sins and faults of His servants gives the feeling of *raja'* (hope). This study addresses these two concepts based on status and stages in Sufism. Due to the importance, they give to these concepts, various Sufi schools have emerged. al-Ghazzālī (d. 505/1111), for instance, studied the concepts of *khawf* and *raja'* under a separate heading in his work titled *Ihyā' 'ulūm al-dīn*. In this study, al-Ghazzālī's understanding of *khawf* and *raja'* was analyzed, with particular reference to his work *Ihyā' 'ulūm al-dīn*. He discusses *khawf* and *raja'* in relation to the heart of the servant and states that these feelings

should be found in a balanced way in the individual. In this respect, he compared *khawf* and *raja'* to the two wings of a bird. Just as a bird cannot fly without one of its wings, humans must always be in these two states. He notes that the predominance of one of these feelings will disturb the balance of the servant and harm his/her life of servitude. Whoever is dominated by fear and devotes his/her life to worship in a way that harms life, he/she is directed towards extremism. Whoever despairs and abandons worship altogether, he/she too falls into disbelief and begins to distance himself/herself from religion. A balanced feeling of *khawf* supports the individual's effort to live in line with Allah's consent. With the feeling of *raja'*, the servant turns to Allah and worship that pleases Him. With this feeling, the servant repents to Allah and hopes that his repentance will be accepted. Al-Ghazzālī does not say which of these two concepts is superior; he notes that the superiority depends on the emotional state of the person. If despair and pessimism prevail in the heart of a person, seeking forgiveness from Allah is superior for him/her. On the other hand, for a person who thinks that Allah will not punish him in any way, the feeling of *khawf* (the fear that Allah will bring him to account) is superior. This study discussed al-Ghazzālī's views of *khawf* and *raja'*; it briefly evaluates his ideas from a mystical point of view.

Keywords

Sufism, *Khawf*, *Raja'*, Repentance, Ghazzālī, Balance

Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu, Sosyal Bilimler alanında araştırmalarını sürdüren profesyoneller ile bu alanda eğitimlerine devam eden lisansüstü öğrencileri bir araya getirerek tecrübe aktarımına imkân sağlamak, disiplinler arası çalışmalarını güçlendirmek ve akademik üretime katkı sağlamak amacıyla *Oku Okut Akademi* tarafından düzenlenmektedir. Sempozyuma; Arkeoloji, Antropoloji, Edebiyat, Eğitim, Felsefe, Filoloji, Hukuk, İktisat, İlahiyat, İletişim, İşletme, Mimarlık, Psikoloji, Sanat, Siyaset Bilimi, Sosyal Hizmet, Sosyoloji, Tarih ve Uluslararası İlişkiler alanlarında hazırlanan bildiriler ile başvuru yapılabilmektedir. Başvurular, Sempozyum Bilim Kurulu tarafından incelenmekte ve en az iki hakemin değerlendirmesine sunulmaktadır. Kabul edilen bildirilerin özetleri ve tam metinleri *Oku Okut Yayınları* tarafından açık erişim olarak okuyucularla buluşturulmaktadır.

sempozyum.okuokut.org

ISBN-13: 978-605-74416-4-5

9 786057 441645

